

ДМИТРИ БУЛАВИНЦЕВ

АГОНИЯ

Превод от руски: Лиляна Стоянова, 1994

chitanka.info

— Мога да съобщя на вашето Велико събрание само онова, което вече заявих и по време на така нареченото следствие. Казвам се Ниридобо. Социолог съм — това за вас е най-разбираемо. Но не е съвсем вярно, защото изучавам само обществата, които се намират на нисшите степени на организация. Така, следвайки вашата система от понятия, съм по-скоро ботаник или в краен случай — зоолог.

— Не твърдите ли, Ниридобо — Председателя явно нервничеше, — че пред вас стои стадо безмозъчни овни, които вие, господин социолог, след като ги изучите, ще ги изпратите на заколение?

— Не разбирам причините за подобно емоционално изхвърляне. Повтарям, че изучавам нисшите организации на себеподобните си, а вашето общество е точно такова. Що се отнася до заколението, за това, повярвайте ми, никой и не мисли. От него няма никаква полза — вашата социологична природа е такава, че намирайки се на нисша степен на развитие, вие сами се ориентирате не към прогрес, а към самоунищожение.

Председателя спря тежкия си поглед върху групата учени. Като че ли очаквайки само този сигнал, от скамейката се надигна Философа.

— В разсъжденията ви, Ниридобо, както ми се струва, има едно противоречие — ако вие, както твърдите, сте подобни на нас, не разбирам защо, изучавайки обществата на себеподобните си, се наричате зоолог, с какво в дадения случай се различавате от моя колега Социолога?

— По това, с което живата клетка от тялото на човека, изградил язовир, се различава от живеещата в този язовир амеба, която се опитва да измери неговия периметър. Съвкупността от амеби означава хаос, докато съвкупността от споменатите клетки представлява разум. А разумът, изучаващ амебите, съгласете се, не е социолог.

— Съвкупност, може... Но не и вие. Защото клетката не може да твърди, че е човек.

— Клетката — не, но човекът, имайки я предвид, може да каже: „Това съм аз!“. Та нали човешката клетка се движи от разума, докато в същото време движението на амебата е само реакция на външните дразнителни. Ако приписвате целенасочено действие на човешкия разум, бъдете така любезни да се съгласите, че на това действие се подчинява и всяка клетка от неговото тяло. Между другото, нарочно

споменах за желанието на амебата да измери периметъра на язовира. Тази аналогия, предполагаща наличие на разум у амебата, в още по-голяма степен илюстрира онова, по което аз се отличавам от вашия колега. Моето общество е надразумно. Ние сме единна структура от разумни „клетки“, които, въпреки че си приличат с вас, не се виждат извън това единство. Ние сме надразумни и следователно имаме основание обективно да преценяваме нисшите общества с разделени индивиди.

— Вие настоявате, че нашето общество не е свързана система от индивиди. Сравнявате развитието ни с хаотичното движение на най-простите... Но така ли е? Нима не разполагаме със система от закони, права и задължения, гражданска отговорност, с морал в края на краищата?

— Моята алюзия с язовира искаше да даде само една разбираема илюстрация на мисълта ми. Същността на еволюцията е в търсенето на идеалната структура. Вие сами можете да проследите тази проста логична верига — нима появата на същата тази жива клетка не е резултат от идеалното подреждане на атомите? А след това и раждането на новото качество — живата материя. Природата обаче не спира до тук. Същото търсене на идеалната структура, но вече от новите тухли на мирозданието. Колко само комбинации възникнаха по този път! Неприспособените умираха от само себе си. Но финалът оправда надеждите: еволюцията намери нов идеален модел — човешкият мозък, който внесе в природата ново качество — разумното начало. Мислещите същества продължават това вечно търсене на идеалната структура: първобитни общини, племена, държави, федерации... Засега това е единствено достъпното за вас. По-нататък са междупланетните асоциации, галактическите съюзи... финалът, а това съвсем не е самият финал, е идеалното общество — светът на надразумното. Вие не можете да го разберете и още повече да го оцените. Амебата не може да поздрави човека, седнал да си почине край водите на язовира.

Залата забуча, като че ли на всеки от присъстващите мушнаха в устата на една свирка. Впрочем част от събралите се нямаха понятие какво е това амеба и за какво по-точно става дума. Философа побледня.

— Доколкото разбрах, вие изобщо не сте инопланетянин... Вие какво, съществувате заедно с нас?

— Не повече, отколкото вие съществувате с флората и фауната.

— Която постъпва частично в нас като храна?!

— Проблемът не е точно такъв... Вие, как да го кажа... Отровни ли сте, що ли...

— Как така отровни?! — избуца с невидимата си свирка Председателя.

— Структурата на обществото ви е нестабилна — спокойно продължи Ниридоблио, — нарушени са връзките, центърът губи равновесие... Вие се самоунищожавате отвътре и доста сте напреднали в тази посока.

— Но, Боже мой! — Философа плесна с ръце. — Ако сте надразумни, намесете се, дявол да го вземе!

— Тишина! — извика Председателя.

— Ампутацията винаги е болезнена — сви рамене Ниридоблио. — А и ние не сме богове, изходът може да се окаже същият — летален. Не бих рискувал да предписвам рецепти — това може само да приближи края.

— Слушайте, Философе — каза Председателя, — ако веднага не престанете да дрънкате глупости, опирайки се само на познати вам устои, ще ви взема думата... — и след кратка пауза добави, — завинаги.

— Добре, добре — съгласи се Философа, оглеждайки вкаменилата се зала. След това отново се обърна дръзко към Ниридоблио:

— Но човешката клетка, извинете, е безлична. За разлика от амебата. Предимството на последната е свободата на движението, докато съдбата на първата е стабилността на структурата. Нима според вас категорията „свобода“ е по-малко прогресивна от категорията „стабилност“?

Председателя ликуваше и беше готов да прости на Философа дързостта му. Въпреки че не разбра същността на възражението му, но с праволинейния си ум усети, че обвиняемият — другояче не можеше да мисли за Ниридоблио — е почти осъден: неговият свят отрича свободата, така както светът на Председателя отхвърля веригите на стабилността.

— Браво! — разсмя се Ниридоблио. — Според вас тялото на човека и неговият мозък би трябвало да се деструктурират в името на провъзгласената от вас свобода?

Философа отговори сконфузено:

— Нямах предвид това...

— А какво?

— Сигурно само с категории...

— С категории ли мисли вашият Председател?

— Какво, да не би да не мисля както трябва? — озъби се споменатият.

— Бог с вас, мислете както си искате. Но ме дразни, че най-умният сред събралите се тук е принуден да лъже сам себе си, защитавайки споменатите от вас измислени устои.

— Виж какво, Ниридоблио — Председателя натисна един клавиш върху пюпитъра, пред който седеше, и за броени секунди залата се напълни с въоръжена охрана, — виж какво, скъпи, не си ли позволяваш прекалено много в един чужд за теб свят?

— Е, та това е просто смешно, Председателю. Според вас, ако разчиствам плевелите, това означава, че си позволявам твърде много „в един чужд за мен свят“?

— А ако това ви осигури затворническа храна?

— Мисля, че ви разбрах правилно — смятате да ме арестувате. Но очевидно сте забравили, че съм неподвластен на вас и на обкръжаващата ви паяжина. Ако бях кротък по време на следствието, то бе, повярвайте ми, само поради това, че бях заинтересуван от него. А сега чуйте — нито най-изтънчени мъчения, нито коварен куршум, изстрелян в слепоочието ми иззад ъгъла, няма да постигнат целта. Имайте предвид, че не съм сам, когато се противопоставям на вашия свят. Това събрание се наблюдава от цялото наше съобщество. И ние, повтарям, можем да направим каквото си поискаме. Първи начин: да ви унищожим за броени милисекунди. Втори начин: владеейки тайните на пространството и времето, можем да си играем с вас на криеница. Какво предпочитате?

— Предпочитам да нямам нищо общо с вас, Ниридоблио — реши умно Председателя, нервно играейки си с клавишите на пюпитъра, — надявам се, че не сме ви досадили с нашето присъствие?

— Как? Нима ще решите все пак да ме арестувате?

— А защo вас? — усмихна се Председателя и обръщайки се към охраната, заповяда:

— Арестувайте Философа!

Публикувано във вестник „Нова Орбита“, брой 5-6/1994 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.